A N Y K Š Č I A I

Irma Kaplūnaitė

A. Baranausko aikštė 14

2007 m. LII MTS vykdė žvalgomuosius archeologinius tyrimus Anykščių senamiestyje (A1400), A. Baranausko a. 14. Čia numatyta įrengti atskirą įėjimą į namo, statyto XX a. viduryje, rūsį. Tyrinėta 11 m ilgio, 1,9 m pločio ir iki 1,8 m gylio perkasa (bendras 20,9 m^2 plotas).

Perkasa kasta palei pastato V sieną. Žvalgomųjų tyrimų metu fiksuotas iki 1,16 m storio kultūrinis sluoksnis, datuojamas XVIII–XX a. Perkasos pjūvio R dalyje, per visą jos ilgį, 90 cm atstumu nuo sienos fiksuotas pastato perkasimas. Nesuardytas kultūrinis sluoksnis aptiktas tik pjūvio V dalies kvadratuose, po tamsiai pilkos žemės sluoksniu, 50–66 cm gylyje nuo esamo žemės paviršiaus. Šį horizontą sudarė juodos spalvos riebi žemė su angliukais, smulkiomis griuvenomis, pavieniais gyvulių kaulais, keramika. Jo storis siekė 60 cm. Sluoksnis datuojamas XVIII–XIX a. Jame fiksuotos 3 ūkinės duobės (tarp 28–86 cm storio). Iš viso aptiktas 21 radinys – buitinės keramikos (visi fragmentai neornamentuoti, 1 puodo dugnelis glazūruotas) ir plokštinių koklių fragmentų. Po juodos žemės horizontu, 1–1,16 m gylyje nuo esamo žemės paviršiaus, fiksuotas įžemis – geltonos spalvos smėlis (H_{abs} 77,42–77,76 m).

A. Baranausko square 14

In 2007 the LII MTS conducted a field evaluation at A. Baranausko Sq. 14 in Anykščiai old town. The construction of a separate entrance to the basement of a mid-20th-century house was planned there. A trench (11x1.9 m and up to 1.8 m deep) (a total area of 20.9 m^2) was excavated and an 18th–20th-century cultural layer up to 1.16 m thick was recorded in it. The undisturbed cultural layer consists of black rank earth that is up to 60 cm thick. 3 rubbish pits were recorded in this layer. 21 finds were collected: thrown pottery sherds and stove tile fragments.

Laurynas Kurila

A. Baranausko aikštė ir prieigos

2007 m. vykdyti žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai Anykščių senamiestyje (A1400), A. Baranausko aikštėje ir jos prieigose. Tyrinėjimai buvo susiję su aikštės elektros komunikacijų keitimo darbais. Jų metu numatyta pakeisti aikštės apšvietimo sistemą: demontuoti aikštėje esančius nedidelius šviestuvus ir pastatyti naujus. Šviestuvus numatyta statyti aikštės pakraščiuose, palei ją kertančius šaligatvius bei greta kai kurių medžių. Taip pat numatyta pastatyti 4 šviestuvų atramas priešais į Š nuo A. Baranausko aikštės esantį Kultūros rūmų pastatą (A. Baranausko a. 2). Iš viso ištirtas apie 201 m^2 plotas.

Ankstesni archeologiniai tyrinėjimai A. Baranausko aikštėje ir jos prieigose daugiausiai buvo susiję su statybomis bei komunikacijų tiesimu. Jų metu fiksuoti daugiausiai suardyti kultūriniai sluoksniai su XV–XX a. radiniais (žr. *LIIR*, f. 1, b. 1704; *ATL 1994 ir 1995 metais*, V., 1996, p. 279; *ATL 1996 ir 1997 metais*, V., 1998, p. 431–432; *ATL 1998 ir 1999 metais*, V.,

2000, p. 416–418; *ATL 2000 metais*, V., 2002, p. 160; *ATL 2002 metais*, V., 2005, p. 243–245; *ATL 2004 metais*, V., 2006, p. 189–190).

Žvalgomieji tyrinėjimai buvo atliekami įvairiomis kryptimis kasamų elektros kabelio tranšėjų (bendro 653,2 m ilgio, 30 cm pločio ir 35–70 cm gylio) vietose. Iškastos tranšėjos 1–32 (55 įvairiais kampais besijungiančios atkarpos). Kastų tranšėjų vietose iki 20–40 cm gylio fiksuoti įvairūs XIX–XX a. permaišyti arba supiltiniai sluoksniai. Giliau iš esmės visoje teritorijoje pasiektas tamsesnės ar šviesesnės pilkos žemės sluoksnis, kurio bent viršutinė dalis yra permaišyta. Šiame sluoksnyje, taip pat ir kituose sluoksniuose, be šiuolaikinių šiukšlių, aptikta archeologinių radinių. Sluoksnis intensyvesnis ir su gausesniais radiniais aikštės V dalyje. Aikštės R dalyje vertingų radinių neaptikta. Įžemis daugumoje tranšėjų nepasiektas.

Aikštės Š prieigose, priešais Kultūros rūmų pastatą statomų šviestuvų atramų vietose kasti šurfai 1–4 (1x0,8, 1x1, 1x1 ir 2x1 m dydžio ir 0,8–1 m gylio). Juose fiksuoti tik XX a. antrojoje pusėje permaišyti sluoksniai su šiuolaikinėmis šiukšlėmis ir pavieniais archeologiniais radiniais.

Tyrinėjimų metu aptikta ir inventorinta 290 archeologinių radinių. Didžiąją jų dalį sudaro buitinės keramikos šukės. Kiti radiniai – molinės grindų plytelės fragmentas, plokštinių ir dubeninių koklių fragmentai, akmeninio galąstuvo dalis, stiklinių dirbinių ir langų stiklo šukės, metaliniai dirbiniai (balto metalo žiedo dalis, žalvarinio varpelio fragmentai, geležinio rakto kilpelė, bato pasagėlė, vinys), 3 Rusijos monetos (173(?) m. denga, 1831–1838 m. 1 kapeika ir 1898 m. 1 kapeika). Aptikti radiniai datuojami XVII–XIX a.

A. Baranausko square and its approaches

In 2007 a field evaluation was conducted in A. Baranausko square and its approaches in Anykščiai old town. The evaluation was connected with the work of replacing the electric lines in the square. The evaluation was conducted at sites in the trench (a total length of 653.2 m) that was being dug for the electric line. 4 test pits were also excavated. A total area of about 201 m² was evaluated. During the evaluation mostly destroyed cultural layers were recorded. The discovered finds (household pottery sherds, flat and 'pot-shaped' *(Topfkachel)* stove tile fragments, part of a whetstone, glass artefact and window glass shards, part of a ring, fragments of a small bronze bell, an iron key head, a heel plate from a shoe, nails, and coins) date to the 17th–19th centuries.

Elena Pranckėnaitė

Vyskupo skveras

2007 m. UAB „Projektavimo ir restauravimo instituto“ užsakymu dėl projektuojamos Anykščių viešosios bibliotekos buvo atlikti nedidelės apimties žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai Anykščių senamiestyje, Vyskupo skvere.

Archeologiniai tyrimai Anykščiuose pradėti nuo 1990 m. Įvairiose miesto vietose 1990 m. iškasta 80 žvalgomųjų šurfų. Daugumoje jų, arčiau miesto centro, fiksuotas tamsiai pilkos žemės sluoksnis su smulkiomis griuvenomis, keramikos šukėmis. Nustatytos senamiesčio kultūrinio sluoksnio ribos. Ke-